

Social happiness and its decisive factors (A case study in Birjand)

Leila Talebzade Shoshtari¹

Received: 22/2/2021

Somayah Mezginezhad²

Accepted: 10/9/2021

Abstract

Social happiness is one of the most significant decisive factors in man's life; which is followed by positive outcomes for both the individual and the community. Thus, the present study aimed at assessing social happiness and its decisive factors among some Birjand citizens. In this field survey, 400 over 15 year-old citizens were selected through multi-stage cluster-sampling. Data collection means was the standard researcher-designed happiness questionnaire by Zare and Aminpoor (2011-2012). The obtained data was fed into SPSS software (V: 18), using statistical tests including one-variable chi-square, Pierson's correlation, synchronic multiple regression, and Friedman's. It was found that the general condition of social happiness and its decisive factors in the study population was satisfactory (i.e. more than the average level). In general, there was a positive and significant relationship between social happiness-on one hand- and social security feeling, social trust, faithfulness to religious beliefs, hopefulness, social equity feeling, social health, and life style – on the other ($P<0.05$). Among the decisive factors of social happiness life satisfaction, social health, kinship network, faithfulness to religious beliefs, and hopefulness had the most role in anticipating social happiness having β coefficient 34%, 25%, 24%, 20%, and 10% respectively. The population study had the most share in anticipating social happiness. Thus, in order to have a healthy and cheerful community providing the decisive factors must be part of the responsibility of individuals, families, and the community. According to the results of the present study and the situation of social vitality in Birjand, which is in a moderate level, it is suggested that health-oriented life, in two dimensions of physical and mental health, through various means such as using advertising and radio and television capabilities, holding and informing Suitable for public sports and creating healthy and happy programs commensurate with the economic potential of all economic classes of society to improve the quality of life of citizens.

Key Words: Social happiness, Decisive factors, Birjand city

1. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Psychology, University of Birjand.
l.talebzade@birjand.ac.ir

2. PhD Student in Educational Administration, University of Shiraz. s.mezginejad@gmail.com

مقاله علمی - پژوهشی

بررسی نشاط اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر بیرجند)

لیلا طالب‌زاده شوستری^۱

سمیه مزگینه‌زاد^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۶/۱۹

چکیده

نشاط اجتماعی یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده در زندگی انسان‌هاست که نتایج مثبتی هم برای فرد و هم برای جامعه به دنبال دارد. هدف این مطالعه، بررسی نشاط اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در شهروندان شهر بیرجند است. به روش زمینه‌یابی، ۴۰۰ نفر از شهروندان بالای ۱۵ سال شهر بیرجند به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه استاندارد نشاط اجتماعی زارع و امین‌پور (۱۳۹۰) و پرسشنامه محقق‌ساخته عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی بود. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 18 و آزمون‌های آماری t تک‌متغیره، همبستگی پیرسون، رگرسیون تک‌متغیره، رگرسیون چندگانه هم‌زمان و فریدمن تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد وضعیت نشاط اجتماعی در کل و مؤلفه‌های آن در افراد مورد مطالعه، در حد مطلوبی است. بین احساس امنیت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پایبندی به اعتقادات دینی، امید به آینده، احساس عدالت اجتماعی، سلامت اجتماعی و کیفیت زندگی با نشاط اجتماعی، در کل رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($p < 0/05$). از عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی، مؤلفه‌های رضایت از زندگی، سلامت اجتماعی، شبکه خویشاوندی، پایبندی به اعتقادات دینی و امید به آینده، به ترتیب با ضرایب $0/34$ ، $0/25$ ، $0/24$ ، $0/20$ و $0/10$ ، بیشترین سهم را در پیش‌بینی نشاط اجتماعی داشتند. بر مبنای نتایج پژوهش، می‌توان گفت که برای داشتن جامعه بانشاط و سالم، بایستی شرایطی فراهم گردد که ایجاد آن بر عهده فرد، خانواده و جامعه است. با توجه به نتایج مطالعه حاضر و وضعیت نشاط اجتماعی در شهر بیرجند که در حد متوسطی قرار دارد، پیشنهاد می‌شود زندگی سلامت‌محور، در دو بُعد سلامت جسمی و روحی، از طرق مختلف؛ مانند بهره‌گیری از تبلیغات و توانایی‌های صدا و سیما، برگزاری و اطلاع‌رسانی مناسب جهت ورزش‌های همگانی و ایجاد برنامه‌های سالم و شاد متناسب با توان اقتصادی تمام طبقات اقتصادی جامعه برای ارتقای کیفیت زندگی شهروندان، ترویج شود.

واژه‌های کلیدی: نشاط اجتماعی، عوامل مؤثر، شهر بیرجند.

l.talebzade@birjand.ac.ir
s.mezginejad@gmail.com

۱. استادیار گروه روان‌شناسی دانشگاه بیرجند، نویسنده مسئول
۲. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه شیراز

مقدمه

نشاط اجتماعی^۱، یکی از ضروری‌ترین خواسته‌های فطری و نیازهای روانی انسان‌ها به‌شمار می‌رود و به دلیل اینکه همواره با خرسندی، خوش‌بینی و امید و اعتماد همراه است، می‌تواند به‌عنوان یک کاتالیزور، نقش شتاب‌دهنده‌ای در فرآیند توسعه یک جامعه داشته باشد (قاسمی‌نژاد و میرزایی، ۱۳۹۹: ۱۰۴). نشاط اجتماعی را می‌توان رضایتمندی اجتماعی، روانی و جسمانی یا رضایتمندی از جریان زندگی تعریف کرد (Okulicz –Kozaryn & Mazelis, 2016: 5)؛ سجادیان، نعمتی و دامن‌باغ، ۱۳۹۹: ۸۹؛ به عبارتی نشاط اجتماعی، ناشی از احساس رضایت و خشنودی است که فرد از محیط اجتماعی مانند محیط کاری، جامعه، ارتباط با دیگران و در خانواده خود دارد (نصراله‌زاده، تابش و احمدی، ۱۳۹۹: ۱۶۲). از منظر روان‌شناسی، نشاط اجتماعی، برابر است با قضاوت و ارزیابی فرد درباره کلیت زندگی خود. از این منظر نشاط، مفهومی هم‌خانواده مفاهیم لذت و رضامندی پنداشته می‌شود، از این‌رو نشاط، پنداشت (شناخت) و ارزیابی و احساسی مثبت راجع به لذایذ و خواسته‌ها و ترجیحات شخصی است (درسرخوان و بایرام‌زاده، ۱۳۹۹: ۱۱۰). از نگاه جامعه‌شناختی، نشاط پدیده‌ای اجتماعی است که باید آن را در مناسبات اجتماعی، تجربه زیسته افراد، نظام قدرت، بافت تاریخی و فرهنگی و نیز ارزش‌های جامعه جستجو کرد (Bartram, 2012: 646). از منظر فردی، نشاط معادل میزان دسترسی به اهداف یعنی آرزوهای فردی است؛ اما ممکن است از منظر ناظر بیرونی، این نوع دسترسی فراهم نشده باشد و فقط فرد کنش‌گر، چنین پنداری داشته باشد (عنبری، ۱۳۹۲: ۱۰۶). طبق رویکرد اقتصادی نسبت به پدیده نشاط اجتماعی، شرایط مادی و رشد درآمد به‌عنوان عامل اصلی در تبیین نشاط شناخته می‌شود که آثار بادوام و باثباتی بر شادمانی دارد (موسوی، ۱۳۹۲: ۵۹).

نشاط اجتماعی، موجب افزایش روحیه مشارکت‌پذیری افراد برای حضور در اجتماع می‌شود و اشتیاق به جنب‌وجوش و مشارکت را در انسان تقویت می‌کند و زمینه دست‌یابی به سعادت و رفاه اجتماعی را فراهم می‌آورد (Berezan, et al., 2018: 455). ازجمله مزایای افزایش نشاط در جامعه، کاهش آسیب‌های اجتماعی، رشد فضایل اخلاقی و پایبندی به اخلاقیات است که در

این وضع میزان رضایت از زندگی به صورت ذهنی و عینی بیشتر می‌شود و به داشتن وابستگی‌های ملی کمک می‌کند (بخارایی، طالبی و محتشم، ۱۳۹۵: ۱۹). هوانگ و همفریز (Huang & Humphreys, 2012: 776) در مطالعه خود بیان داشتند کمبود شادی و نشاط اجتماعی می‌تواند به فرسایش استعداد‌های انسانی و بروز و گسترش آسیب‌های اجتماعی منجر شود؛ چراکه وضعیت‌های اجتماعی نابسامان، ملال‌آور و پراضطراب یکی از عوامل اصلی توقف استعدادها و باروری خرد و اندیشه در جامعه است. محمدی (۱۳۹۸: ۱۲۴) نیز در پژوهش خود بیان داشته ناهنجاری‌های اجتماعی، رواج خشونت در روابط اجتماعی و گرایش به فرهنگ بیگانه و غیرخودی از پیامدهای فقدان نشاط اجتماعی در جامعه است.

جامعه ایران به لحاظ مواجه شدن با تحولات ساختاری، همانند افزایش سالانه جمعیت، مسائل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و هم‌چنین گذر از جامعه سنتی به جامعه مدرن و در آستانه ورود به عرصه دنیای فناوری، شاهد بروز پدیده‌های مختلفی در حوزه امنیت و آسیب‌های اجتماعی است که این موضوع نشاط و شادی جامعه را بیشتر از گذشته تحت تأثیر قرار داده است (عباسی‌نسب، ۱۳۹۶: ۱۵۶) و جامعه مورد مطالعه (شهر بیرجند) نیز از این قاعده مستثنی نیست. بر اساس پژوهشی در سطح بین‌المللی در سال ۲۰۱۰، سطح نشاط و شادی در دامنه تغییرات (۰ - ۱۰) در ایران برابر با ۶، انحراف معیار (نابرابری نشاط) آن برابر با ۲/۶۸ و رتبه ایران در بین ۹۵ کشور مورد مطالعه ۵۱ بوده است که در مقایسه با برخی از کشورها از جمله دانمارک، ایسلند، کانادا، ایرلند، هلند، آلمان، بریتانیا، ایتالیا، اندونزی، ژاپن و پرتغال در حد پایین‌تری قرار داد (الماسی‌جزی، ۱۳۹۲: ۵). بنابر گزارش رویترز در تازه‌ترین رده‌بندی کشورهای جهان در سال ۲۰۱۶ میلادی از نظر شاخص شادی در میان ۱۵۷ کشور، ایران دارای رتبه ۱۰۵ است (رادان، ۱۳۹۵: ۳). به‌طور اختصاصی در شهر بیرجند نیز نتایج بررسی‌های انجام‌شده حاکی از پایین بودن سطح نشاط اجتماعی و بالا بودن میزان افسردگی، اضطراب، طلاق و... است. حسینی، قدرتی و قنبری (۱۳۹۴) در بررسی وضعیت شادی و نشاط اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی، نشان دادند که امتیاز شادی و نشاط اجتماعی ۶۲/۲ است که حاکی از پایین بودن میزان شادی و نشاط اجتماعی در میان شهروندان محله جوادیه شهر بیرجند است. کاظمی و دستجردی (۱۳۹۴) در بررسی میزان اختلالات روانی از جمله افسردگی و اضطراب، ۵۰۴ نفر از افراد بالای ۱۵ سال شهر

بیرجند را مورد بررسی قرار دادند که میزان اختلالات روانی $30/6\%$ بود که میزان بالایی برای این شهر است. عنایتی فر و دیگران (۱۳۹۷) در مطالعه خود و در بررسی ۲۰۰ نفر از زنان شهر بیرجند، نمره سلامت روان را $48/92 \pm 16/02$ گزارش کردند که از این تعداد $35/2\%$ سلامت روان نامطلوب داشتند. با توجه به نامطلوب بودن سطح نشاط اجتماعی شهروندان، ضروری است در مورد میزان نشاط اجتماعی شهروندان و عوامل مؤثر بر آن پژوهش علمی مناسبی صورت گیرد.

عوامل مختلفی در نشاط اجتماعی شهروندان مؤثر است. بررسی‌های بسیاری عواملی مانند وضعیت تأهل، جنسیت، دینداری، اعتماد اجتماعی^۱ (بخارایی، طالبی و محتشم، ۱۳۹۵: ۱۷)، بهره‌مندی از وسایل ارتباط جمعی، امید به آینده^۲، عزت نفس (حاجی‌زاده میمندی و ترکان، ۱۳۹۴: ۵۹)، امنیت هستی‌شناختی، شبکه خویشاوندی^۳ (هزارجریبی و مرادی، ۱۳۹۳: ۳)، پایگاه اجتماعی- اقتصادی (در هر دو بُعد ذهنی و عینی)، احساس عدالت اجتماعی^۴، همبستگی اجتماعی، رضایت اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی^۵، پایبندی به اعتقادات دینی^۶ و میزان رضایت از خدمات شهری (کیا و امیری، ۱۳۹۲: ۱۳۸) را مؤثر بر نشاط اجتماعی عنوان کرده‌اند. شارما و ماله هوترا (Sharma & Malhotra, 2010) در بررسی عوامل اجتماعی و روان‌شناختی مؤثر بر نشاط در بین نوجوانان، نشان دادند که ثبات عاطفی، سختی شخصیت، دینداری و حمایت اجتماعی، با نشاط اجتماعی رابطه مثبت و معناداری دارد. نتایج مطالعه لویس، مالتبی و دی (Lewis, Maltby & Day, 2005) حاکی از آن است که عوامل مذهبی؛ شامل جهت‌گیری مذهبی و الگوبرداری‌های مذهبی بر نشاط افراد مؤثر است.

با توجه به اینکه ایران از نظر سطح شادی نسبت به سایر کشورها در وضع متوسط و رو به پایینی است و نشاط اجتماعی می‌تواند پیامدهای مختلفی را برای فرد و جامعه به دنبال داشته باشد، بررسی میزان نشاط اجتماعی شهروندان و عوامل مؤثر بر آن ضروری به نظر می‌رسد؛ پس نگارنده در این پژوهش به بررسی نشاط اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن، در شهروندان شهر بیرجند،

-
1. Social Trust
 2. Hope to the Future
 3. Kinship Network
 4. Social Justice Feeling
 5. Societal Security Feeling
 6. Adherence to Religious Beliefs

پرداخته‌است. بر این اساس و با استناد به پژوهش‌های انجام‌شده توسط ذهبی (۱۳۹۴)، دانش (۱۳۹۵)، محتشم (۱۳۹۱) و شابویی (۱۳۹۵) در این زمینه عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی در قالب ۹ عامل شامل: احساس امنیت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پایبندی به اعتقادات دینی، امید به آینده، شبکه خویشاوندی، احساس عدالت اجتماعی، رضایت از زندگی، سلامت اجتماعی و کیفیت زندگی، استخراج شد.

چارچوب نظری

از رویکردهای مرتبط با حوزه نشاط، رویکرد جامعه‌شناختی است. جامعه‌شناسان بیان می‌کنند که حالات شخصی، مانند نشاط، زمینه اجتماعی دارند؛ به عبارت دیگر نشاط به خودی خود در اجتماع ریشه دارد؛ به گونه‌ای که افزایش نشاط مردم، شاخصی نهایی از جامعه‌ای خوب در نظر گرفته می‌شود؛ بنابراین جامعه‌شناسان نشاط را در بافت اجتماعی و شرایط خاص جامعه و با توجه به فرهنگ‌های هر جامعه تعریف می‌کنند؛ پس نشاط از جامعه و شرایط فردی انسان‌ها متأثر است و بدین‌گونه تعریف و تبیین می‌شود (Kim, 2011: 1).

یکی از دیدگاه‌های جامعه‌شناسی بیان می‌دارد که نشاط بر دو بُعد مادی و معنوی تأکید دارد که پایه نظری این دیدگاه‌ها نیز بر دیدگاه‌های سعادت‌گرایی و لذت‌گرایی مبتنی است. دیدگاه‌های جامعه‌شناسی نشاط تأکید می‌کنند که نشاط فرد در رابطه با جامعه شکل می‌گیرد؛ اما این جامعه باید زمینه‌های ایجاد نشاط فرد را از دو جنبه مادی و معنوی فراهم کند. بر این اساس هر یک از نظام‌های اصلی جامعه شامل نظام سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، باید پاسخگوی مؤثر علایق برتر فرد و جامعه باشند تا بدین‌وسیله نوعی احساس مثبت ایجاد شود که زمینه‌ساز نشاط افراد است؛ یعنی کارکرد صحیح حوزه اقتصادی تولید، احساس بهبودی و آسایش است. همچنین حوزه‌های سیاسی و اجتماعی و فرهنگی، هر یک به ترتیب منشأ بروز احساس عدالت و امنیت، احساس همبستگی اجتماعی و احساس عزت و احترام می‌شوند (سجادیان، نعمتی و دامن‌باغ، ۱۳۹۹: ۹۲)؛ به گونه‌ای که اینگلهارت^۱ پیدایش نشاط را به گسترش فرآیند توسعه اجتماعی

1. Inglehart

اقتصادی نسبت می‌دهد و بیان می‌کند توسعه اجتماعی - اقتصادی، اساس زندگی مادی و ساختار اجتماعی جوامع را دگرگون می‌کند. توسعه اجتماعی - اقتصادی با افزایش منابع مادی افراد به طور مستقیم بر درک مردم از امنیت وجودی و اطمینان از بقای مادی اثر می‌گذارد. گسترش امنیت نیز از منظر اینگلهارت به پیدایش نشاط منجر می‌شود (عباسی‌نسب و عبداللہی، ۱۳۹۹: ۱۰۱).

یکی از دیدگاه‌های مرتبط با این رویکرد، نظریه گیدنز^۱ در خصوص مدرنیته و پیامدهای آن است. گیدنز معتقد است که مدرنیته احتمال خطر را در بعضی حوزه‌ها کاهش داده است؛ اما در عین حال خطرات و ناامنی‌های دیگری را جایگزین کرده است. از جمله عوامل تهدیدکننده شادمانی از نظر گیدنز عبارت‌اند از: تهدیدهای خشونت‌آمیز ناشی از صنعتی‌شدن جنگ، متزلزل-شدن ریشه‌های اعتماد به نظام‌های انتزاعی و احساس ناامنی و اضطراب وجودی. در مقابل از جمله عوامل تأمین‌کننده شادمانی از دیدگاه گیدنز می‌توان به اعتماد همراه با احتیاط نسبت به نظام‌های انتزاعی، اعتماد و وانهی امور زندگی به دست نظام‌های تخصصی و دگردیسی صمیمیت و شکل‌گیری رابطه ناب اشاره کرد (وقاری، ساروخانی و کلدری، ۱۳۹۸: ۲۳۱).

در نظریه هدمندی، سلیگمن^۲ تلاش انسان‌ها برای دستیابی به ارزش‌ها را زمینه‌ساز بروز نشاط اجتماعی می‌داند و ارزش‌ها را فراتر از تمایلات فردی مطرح می‌کند. در نظریه برابری، آدامز^۳ بر ادراک فرد از شغل خود تأکید دارد و چگونگی رفتار او را در برابر سازمان بیان می‌کند. بنابر این نظریه، هر فرد خصوصیات و قابلیت‌هایی چون تجربه و تبحر، تحصیلات، هوش، استعداد، سن و سوابق کاری را با خود به سازمان یا محیط اجتماعی می‌آورد. در مقابل هم انتظار پاداش‌ها و مزایایی دارد که متناسب با توانایی‌هایش باشد. اگر این تناسب در جامعه‌ای فراهم شود؛ یعنی هر کس به اندازه شایستگی‌هایش در اجتماع پاداش دریافت کند، احساس رضایت و در نهایت نشاط در جامعه به وجود خواهد آمد (عدالت‌مهر و قیومی، ۱۳۹۸: ۵).

1. Giddens
2. Seligman
3. Adams

در نظریه محرومیت نسبی، فرد به مقایسه خود با افراد دیگر و گروه مرجع می‌پردازد و دوست دارد شرایطی مشابه با آن‌ها داشته باشد. اگر در نتیجه مقایسه، برای فرد چنین پنداشتی به وجود آید که بر اساس میزان سرمایه‌گذاری و تلاش، پاداش و نتیجه‌ای که عایدش شده است در مقایسه با دیگران عادلانه و منصفانه نیست، دچار احساس محرومیت نسبی می‌شود. این امر به بروز نارضایتی و احساس کسالت و عدم شادکامی در سطح فردی و اجتماعی می‌انجامد. در نظریه همبستگی اجتماعی، بیان شده است که ایجاد و حفظ همبستگی اجتماعی برای ادامه حیات مفید و ثمربخش جوامع، بسیار مهم و تعیین‌کننده است. انسان‌ها گرد هم می‌آیند، احساسات مشترکی را تجربه می‌کنند و به‌گونه یک کنش جمعی، آن را بیان می‌دارند که این امر عامل انسجام اجتماعی تلقی می‌شود و می‌تواند زمینه‌ساز سلامت روحی و روانی شود و در نتیجه شادی و نشاط اجتماع را به ارمغان آورد (ابوالحسنی، ۱۳۹۴: ۱۸۱). علاوه بر این، نظریه بیگانگی اجتماعی بیان می‌دارد که وجود پدیده بیگانگی در جامعه، به نمودهای گوناگون رفتارهای بیگانه‌واری نظیر بی‌قدرتی، انزوا، تنفر فرهنگی و... منجر خواهد شد. این بیگانگی اجتماعی به معنای انزوا و اثربخشی کمتر و برابر با کاهش نشاط اجتماعی است (حسین‌زاده، باقری و رزم‌آرا، ۱۳۹۴: ۳۸).

رسولی (۱۳۹۶) در بررسی میزان نشاط اجتماعی و شناسایی عوامل مؤثر بر آن در شهر جوانرود، ۳۸۰ نفر از افراد ۲۰-۷۰ سال ساکن شهر جوانرود را انتخاب کرد. برای سنجش میزان شادکامی و عوامل تأثیرگذار بر آن، از پرسشنامه استفاده شد. نتایج حاصل از تحقیق در بین پاسخگویان نشان داد بیشترین تأثیر بر متغیر نشاط توسط متغیر مقبولیت اجتماعی وارد شده است. این متغیر دارای ضریب رگرسیونی ۰/۵۵۹ بر متغیر نشاط اجتماعی است و مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار بر نشاط اجتماعی به‌شمار می‌آید. متغیرهای بعدی به ترتیب عبارت‌اند از: احساس محرومیت نسبی (با ضریب ۰/۱۵۳)، عدالت اجتماعی (توزیعی) (با ضریب ۰/۱۵۲) و پایگاه اجتماعی-اقتصادی (با ضریب ۰/۰۹۹). در مجموع متغیرهای مذکور توانسته‌اند ۷۳٪ از تغییرات نشاط اجتماعی را تبیین کنند. بخارایی، طالبی و محتشم (۱۳۹۵) در بررسی میزان نشاط اجتماعی در شهر بوشهر و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن (مؤلفه‌های مورد بررسی اعتماد اجتماعی و دینداری)، نشان دادند که

بین وضعیت تأهل، جنس، دینداری، اعتماد اجتماعی با میزان نشاط اجتماعی، رابطه‌ای معنی‌دار وجود دارد.

دانش (۱۳۹۵) در بررسی میزان نشاط اجتماعی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در بین معلمان شهر یاسوج، نشان داد بین سرمایه اجتماعی، احساس عدالت اجتماعی و پایگاه اقتصادی-اجتماعی و نشاط اجتماعی معلمان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد؛ بین احساس بیگانگی اجتماعی و میزان نشاط اجتماعی معلمان رابطه معکوس و معناداری وجود دارد؛ بین متغیرهای زمینه‌ای (سن، جنسیت و وضعیت تأهل) و نشاط اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. هزارجریبی و مرادی (۱۳۹۳) در مطالعه خود با عنوان «نشاط اجتماعی و عوامل مرتبط با آن (مطالعه‌ای در بین دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی)»، ۱۷۰ نفر از دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی را انتخاب کردند. نتایج نشان داد بین متغیرهای دینداری (در بُعد پیامدی)، امنیت هستی‌شناختی، اعتماد اجتماعی و گستره روابط خویشاوندی با متغیر نشاط اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هولدرمارک، کولمن و والیسی جودی (Holder Mark, Coleman & Wallace Judi, 2015) در مطالعه‌ای با عنوان «معنویت، دینداری و شادکامی»، به این نتیجه دست یافتند که بین معنویت، دینداری و شادکامی ارتباط وجود دارد. اعمال مذهبی؛ به‌عنوان مثال حضور در کلیسا، دعا و مراقبه، با شادی رابطه مثبت و معناداری دارند. خلق‌و‌خو هم یک پیش‌بینی از شادی بود؛ اما معنویت عامل مهمی از شادی است. شارما و ماله هوترا (Sharma & Malhotra, 2010) در مطالعه خود با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی و روان‌شناختی مؤثر بر نشاط در بین نوجوانان»، جوانان منطقه هیمآچل پرداش^۱ هند را انتخاب و مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که ثبات عاطفی، سختی شخصیت، دینداری و حمایت اجتماعی با نشاط اجتماعی رابطه مثبت و معناداری دارد. یانگ (Yang, 2008) در مطالعه خود با عنوان تأثیر نابرابری اجتماعی بر شادی مردم در ایالات متحده در یک دوره زمانی (۱۹۷۲ تا ۲۰۰۴)، با تجزیه و تحلیل عواملی چون سن، رفاه و بسیاری دیگر از موارد، توانست شواهد جدیدی از پویایی و نشاط در بین گروه‌های مختلف مردم را پیدا کند. این مطالعه در بین

اجتماع عمومی مردم از سال ۱۹۷۲-۲۰۰۴ است. یکی از عوامل مهم در تغییرات شادی نسبت به قبل، الگوهای متمایز زندگی و تغییرات در روند زمان است. در این گزارش فرزندان و کودکان شادی کمتری نسبت به قبل نشان می‌دهند که این، تحت تأثیر شرایط زندگی است. نابرابری اجتماعی تفاوت‌های قابل توجهی را در شادی بین گروه‌های مختلف ایجاد می‌کند. نتایج تحقیقات نشان می‌دهند که بین جنس، نژاد، تأهل و سن، تا حد زیادی با نشاط اجتماعی رابطه وجود دارد. نابرابری در نشاط به لحاظ جنسیت کاهش و به لحاظ نژادی افزایش پیدا کرده است.

اسنوپ (Snoep, 2008) در مطالعه‌ای با عنوان «مذهبی بودن و شادکامی در سه کشور»، تأثیر مذهب را بر شادکامی در سه کشور آمریکا، هلند و دانمارک در سال ۲۰۰۰ بررسی کرد. وی از هفت شاخص خودگزارشی جهت مذهبی بودن استفاده کرد و شادکامی را تنها با یک سؤال در مورد میزان رضایت از زندگی مورد بررسی قرار داد. نتایج نشان داد بین مذهبی بودن و شادکامی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بیشترین همبستگی مربوط به آمریکا با مقدار ۰/۱۳ بیشترین معناداری، سپس هلند و دانمارک هر کدام با مقدار ۰/۰۵ بدون معناداری بود.

با توجه به هدف کلی پژوهش ۳ سؤال طرح و مورد بررسی قرار گرفته است:

۱. وضعیت نشاط اجتماعی شهروندان شهر بیرجند چگونه است؟
۲. عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی شهروندان شهر بیرجند کدام است؟
۳. اولویت هر یک از عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی شهروندان در شهر بیرجند چگونه است؟

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر، از نوع زمینه‌یابی مهم‌ترین هدف پژوهش زمینه‌یابی، توصیف صفات یک جامعه است. در این روش از گروهی از افراد خواسته می‌شود تا به تعدادی سؤال یا سؤال‌های خاص پاسخ دهند. این روش می‌تواند با هدف توصیف (آگاهی از توزیع یک صفت در جامعه)، تبیین (برقراری رابطه بین متغیرهای مختلف) و کشف (کاوش و بررسی ابعاد جدید) انجام شود (دلاور، ۱۳۹۳). جامعه آماری کلیه شهروندان بالای ۱۵ سال شهر بیرجند شامل ۲۰۳.۶۳۶ نفر (بر اساس آمار سازمان برنامه و بودجه خراسان جنوبی) است. نمونه پژوهش حاضر بر اساس تعداد جامعه آماری و جدول کرجسی و مورگان (Krejcie & Morgan, 1970)، ۴۰۰ نفر به دست

آمد. روش نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای بود. از آنجاکه شهر بیرجند فاقد منطقه‌بندی آموزشی و پرورشی و یا شهرداری بود، بنابراین شهر بیرجند به ۳ منطقه شمال، جنوب و مرکز تقسیم شد و نمونه پژوهش از هر منطقه به تناسب وضعیت اقتصادی و فرهنگی، انتخاب و مورد بررسی قرار گرفت. در این زمینه سعی شد که هر یک از مناطق چندگانه در نمونه پژوهش حضور داشته باشند و نمونه، ترکیبی از همه گروه‌های اجتماعی و اقتصادی شهروندان با توجه به متغیرهای جمعیت‌شناختی مختلف باشد.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه استاندارد نشاط اجتماعی زارع و امین‌پور (۱۳۹۰) و پرسشنامه محقق‌ساخته عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی بود.

الف. نشاط اجتماعی: پرسشنامه نشاط اجتماعی توسط زارع و امین‌پور (۱۳۹۰) تهیه و بومی‌سازی شده که شامل ۳۷ عبارت در ۵ مؤلفه رضایت از زندگی (عبارات ۱-۸)، آراستگی ظاهری (عبارات ۹-۱۷)، تعامل اجتماعی (عبارات ۱۸-۲۲)، کارایی فردی (عبارات ۲۳-۳۰) و کمک به دیگران (عبارات ۳۱-۳۷) است. نمره‌گذاری به صورت بلی (نمره ۱) و خیر (نمره ۲) است و فقط عبارات ۱۸-۲۲ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند؛ به این صورت که به گزینه بلی، نمره ۲ و به گزینه خیر، نمره ۱ تعلق می‌گیرد. حداقل نمره در این پرسشنامه، ۳۷ و حداکثر نمره ۷۴ است که نمره بالا، نشان‌دهنده نشاط اجتماعی بیشتر فرد است. روایی این پرسشنامه در مطالعه زارع و امین‌پور (۱۳۹۰) تأیید و پایایی آن در کل و برای هر یک از مؤلفه‌های رضایت از زندگی، آراستگی ظاهری، تعامل اجتماعی، کارایی فردی و کمک به دیگران به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۷۶، ۰/۶۵، ۰/۶۷، ۰/۶۰ و ۰/۵۱ به دست آمد. امین‌پور، زاهدی و اروج‌یار (۱۳۹۴) در مطالعه خود پایایی این پرسشنامه را ۰/۷۳ گزارش کردند. در مطالعه حاضر، این پرسشنامه به صورت مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از افراد نمونه، اجرا شد و پایایی آن با استفاده از روش دونیمه‌کردن، در کل و برای هر یک از مؤلفه‌های رضایت از زندگی، آراستگی ظاهری، تعامل اجتماعی، کارایی فردی و کمک به دیگران به ترتیب ۰/۶۰، ۰/۷۰، ۰/۶۷، ۰/۸۰، ۰/۸۱ و ۰/۸۹ به دست آمد.

ب. عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی: برای بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی، از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد. این پرسشنامه با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، پایگاه‌های اطلاعاتی و

بررسی مبانی نظری در زمینه نشاط اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن، در ۷۲ عبارت و ۹ مؤلفه احساس امنیت اجتماعی (عبارات ۱ تا ۱۱)، اعتماد اجتماعی (عبارات ۱۲ تا ۲۳)، پایبندی به اعتقادات دینی (عبارات ۲۴ تا ۳۱)، امید به آینده (عبارات ۳۲ تا ۳۵)، شبکه خویشاوندی (عبارات ۳۶ تا ۴۰)، احساس عدالت اجتماعی (عبارات ۴۱ تا ۴۹)، رضایت از زندگی (عبارات ۵۰ تا ۵۴)، سلامت اجتماعی (عبارات ۵۵ تا ۶۶) و کیفیت زندگی (عبارات ۶۷ تا ۷۲) تنظیم گردید. نمره‌گذاری این پرسشنامه برای مؤلفه‌های احساس امنیت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پایبندی به اعتقادات دینی، امید به آینده، احساس عدالت اجتماعی، سلامت اجتماعی و کیفیت زندگی بر اساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم (نمره ۵) تا کاملاً مخالفم (نمره ۱) و برای مؤلفه‌های رضایت از زندگی و شبکه خویشاوندی بر اساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از خیلی زیاد (نمره ۵) تا خیلی کم (نمره ۱) است. نمره هر مؤلفه، از جمع نمرات عبارات مربوط به آن مؤلفه به دست می‌آید. برای تأمین روایی، این پرسشنامه برای ۵ نفر از کارشناسان خبره در رشته جامعه‌شناسی، علوم اجتماعی و روان‌شناسی ارسال و نظرات صاحب‌نظران در خصوص عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی، جمع‌بندی و موارد مشترک استخراج و موارد تکراری، حذف و بر اساس این نظرات، پرسشنامه نهایی تدوین شد. برای بررسی پایایی این پرسشنامه به صورت مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از افراد حجم نمونه اجرا شد و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از مؤلفه‌های احساس امنیت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پایبندی به اعتقادات دینی، امید به آینده، شبکه خویشاوندی، احساس عدالت اجتماعی، رضایت از زندگی، سلامت اجتماعی، کیفیت زندگی به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۸۳، ۰/۷۷، ۰/۶۸، ۰/۶۸، ۰/۸۰، ۰/۷۷، ۰/۷۳ و ۰/۷۴ به دست آمد.

داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS18 و آزمون‌های آماری t تک متغیره، همبستگی پیرسون، رگرسیون تک‌متغیره و رگرسیون چندگانه و فریدمن^۱، در سطح معناداری ۰/۰۵ تجزیه و تحلیل شد.

تحلیل یافته‌ها

از ۴۰۰ شهروند مورد مطالعه، ۱۹۶ نفر (۴۹٪) مرد و ۲۰۴ نفر (۵۱٪) زن بودند. بیشتر شهروندان دارای سن ۲۶-۳۵ سال، تحصیلات کارشناسی و بالاتر (۴۵/۸٪) و محل سکونت، در منطقه میانه (۳۷/۵٪) بودند.

سؤال ۱. وضعیت نشاط اجتماعی شهروندان شهر بیرجند چگونه است؟

بر اساس نتیجه آزمون t تک متغیره، میانگین نمره نشاط اجتماعی در کل و مؤلفه‌های آن در افراد مورد مطالعه به‌طور معنی‌داری بیشتر از میانگین نمره نظری (۰/۵) است ($p < ۰/۰۰۱$). به عبارتی نتیجه گرفته می‌شود که وضعیت نشاط اجتماعی در کل و مؤلفه‌های آن در افراد مورد مطالعه، در حد مطلوبی (بیشتر از حد متوسط) است (جدول ۱).

جدول ۱) مقایسه میانگین نمره نشاط اجتماعی در کل و مؤلفه‌های آن با میانگین نمره نظری (۰/۵)

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین	t	df	p
رضایت از زندگی	۰/۷۵	۰/۳۰	۰/۲۵	۱۶/۴۰	۳۹۹	<۰/۰۰۱
آراستگی ظاهری	۰/۷۹	۰/۲۴	۰/۲۹	۲۳/۹۱	۳۹۹	<۰/۰۰۱
تعامل اجتماعی	۰/۶۶	۰/۳۳	۰/۱۶	۹/۹۹	۳۹۹	<۰/۰۰۱
کارایی فردی	۰/۶۳	۰/۲۹	۰/۱۳	۸/۸۹	۳۹۹	<۰/۰۰۱
کمک به دیگران	۰/۸۹	۰/۲۳	۰/۳۹	۳۳/۹۷	۳۹۹	<۰/۰۰۱
نشاط اجتماعی در کل	۰/۷۵	۰/۱۹	۰/۲۵	۲۶/۶۶	۳۹۹	<۰/۰۰۱

سؤال ۲. عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی شهروندان شهر بیرجند کدام است؟

بین احساس امنیت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پایبندی به اعتقادات دینی، امید به آینده، شبکه خویشاوندی، عدالت اجتماعی، رضایت از زندگی، سلامت اجتماعی و کیفیت زندگی با نشاط اجتماعی در کل و مؤلفه‌های رضایت از زندگی، آراستگی ظاهری و کارایی فردی، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($p < ۰/۰۵$)؛ همچنین بین عوامل پایبندی به اعتقادات دینی، شبکه خویشاوندی و عدالت اجتماعی، با نشاط اجتماعی در مؤلفه تعامل اجتماعی و بین عوامل احساس امنیت اجتماعی، پایبندی به اعتقادات دینی، امید به آینده، رضایت از زندگی و سلامت اجتماعی با نشاط اجتماعی در مؤلفه

کمک به دیگران، رابطه مثبت و معنی داری به دست آمد ($p < 0/05$) (جدول ۲).

جدول ۲) همبستگی بین عوامل مؤثر با نشاط اجتماعی در کل و مؤلفه‌های آن

متغیر	رضایت از زندگی	آراستگی ظاهری	تعامل اجتماعی	کارایی فردی	کمک به دیگران	نشاط اجتماعی در کل
احساس امنیت اجتماعی	$r=0/36$ $p<0/001$	$r=0/24$ $p<0/001$	$r=-0/05$ $p=0/31$	$r=0/37$ $p<0/001$	$r=0/10$ $p=0/05$	$r=0/36$ $p<0/001$
اعتماد اجتماعی	$r=0/45$ $p<0/001$	$r=0/27$ $p<0/001$	$r=-0/04$ $p=0/40$	$r=0/40$ $p<0/001$	$r=0/04$ $p=0/38$	$r=0/38$ $p<0/001$
پایبندی به اعتقادات دینی	$r=0/35$ $p<0/001$	$r=0/36$ $p<0/001$	$r=0/12$ $p=0/01$	$r=0/20$ $p<0/001$	$r=0/34$ $p<0/001$	$r=0/41$ $p<0/001$
امید به آینده	$r=0/43$ $p<0/001$	$r=0/26$ $p<0/001$	$r=-0/06$ $p=0/24$	$r=0/40$ $p<0/001$	$r=0/18$ $p<0/001$	$r=0/40$ $p<0/001$
شبکه خویشاوندی	$r=0/31$ $p<0/001$	$r=0/28$ $p<0/001$	$r=0/13$ $p=0/09$	$r=0/46$ $p<0/001$	$r=0/001$ $p=0/99$	$r=0/32$ $p<0/001$
عدالت اجتماعی	$r=0/35$ $p<0/001$	$r=0/27$ $p<0/001$	$r=0/21$ $p<0/001$	$r=0/40$ $p<0/001$	$r=0/07$ $p=0/14$	$r=0/31$ $p<0/001$
رضایت از زندگی	$r=0/50$ $p<0/001$	$r=0/33$ $p<0/001$	$r=-0/04$ $p=0/47$	$r=0/48$ $p<0/001$	$r=0/16$ $p=0/001$	$r=0/47$ $p<0/001$
سلامت اجتماعی	$r=0/46$ $p<0/001$	$r=0/40$ $p<0/001$	$r=0/03$ $p=0/55$	$r=0/42$ $p<0/001$	$r=0/29$ $p<0/001$	$r=0/50$ $p<0/001$
کیفیت زندگی	$r=0/45$ $p<0/001$	$r=0/28$ $p<0/001$	$r=0/01$ $p=0/84$	$r=0/43$ $p<0/001$	$r=0/03$ $p=0/60$	$r=0/40$ $p<0/001$

برای تعیین اینکه هر یک از عوامل مؤثر به چه میزانی می‌توانند نشاط اجتماعی در افراد مورد مطالعه را تبیین کنند، از آزمون رگرسیون چندگانه همزمان استفاده شد که متغیر نشاط اجتماعی، به‌عنوان متغیر ملاک و عوامل مؤثر، به‌عنوان متغیرهای پیش‌بین، وارد معادله شدند (جدول ۳).

جدول ۳) نتایج تحلیل واریانس رگرسیون هر یک از عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معناداری	ضریب همبستگی	ضریب تعیین
هر یک از عوامل مؤثر	۵/۱۹	۹	۰/۵۸	۲۶/۴۵	<۰/۰۰۱	۰/۶۲	۰/۳۷
مقدار باقی مانده	۸/۵۱	۳۹۰	۰/۰۲				
جمع کل	۱۳/۷۰	۳۹۹					

نتیجه آزمون مذکور نشان داد که عوامل مؤثر (احساس امنیت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پایبندی به اعتقادات دینی، امید به آینده، شبکه خویشاوندی، احساس عدالت اجتماعی، رضایت از زندگی، سلامت اجتماعی و کیفیت زندگی) با هم می‌توانند حدود ۳۷٪ نشاط اجتماعی در افراد مورد مطالعه را تبیین کنند که از نظر آماری معنی‌دار بود ($p < 0.001$) (جدول ۴).

جدول ۴) ضرایب رگرسیون هر یک از عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی

متغیر	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	مقدار T	سطح معنی‌داری
	مقدار B	خطا استاندارد			
ثابت	۰/۰۳	۰/۰۵		۰/۵۳	۰/۶۰
احساس امنیت اجتماعی	۰/۰۰۷	۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۵۲	۰/۶۰
اعتماد اجتماعی	۰/۰۱	۰/۰۲	۰/۰۶	۰/۸۷	۰/۳۹
پایبندی به اعتقادات دینی	۰/۰۵	۰/۰۱	۰/۲۰	۴/۵۷	<۰/۰۰۱
امید به آینده	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۱۰	۲/۰۸	۰/۰۴
احساس عدالت اجتماعی	۰/۰۰۷	۰/۰۰۹	۰/۰۴	۰/۷۳	۰/۴۶
شبکه خویشاوندی	۰/۰۵	۰/۰۱	۰/۲۴	۳/۴۸	۰/۰۰۱
رضایت از زندگی	۰/۰۷	۰/۰۱	۰/۳۴	۵/۰۱	<۰/۰۰۱
سلامت اجتماعی	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۲۵	۴/۲۷	<۰/۰۰۱
کیفیت زندگی	۰/۰۰	۰/۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۲	۰/۹۹

نتایج ضرایب رگرسیون در جدول فوق نشان می‌دهد که رضایت از زندگی، سلامت اجتماعی، شبکه خویشاوندی، پایبندی به اعتقادات دینی و امید به آینده، به ترتیب با ضرایب $0/34$ ، $0/25$ ، $0/24$ ، $0/20$ و $0/10$ بیشترین سهم را در پیش‌بینی نشاط اجتماعی افراد مورد مطالعه بر عهده دارند.

سؤال ۳. اولویت هر یک از عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی شهروندان در شهر بیرجند چگونه است؟

در ادامه، هر یک از عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی شهروندان در شهر بیرجند بررسی و اولویت‌بندی شد و نتایج در جدول ۵ ارائه گشت.

جدول ۵) مقایسه میانگین رتبه عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی از دیدگاه افراد مورد مطالعه

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
احساس امنیت اجتماعی	۳/۴۰	۰/۷۸
اعتماد اجتماعی	۳/۳۹	۰/۷۹
پایبندی به اعتقادات دینی	۴/۲۱	۰/۸۰
امید به آینده	۳/۶۲	۰/۸۶
احساس عدالت اجتماعی	۳/۰۷	۱/۰۸
شبکه خویشاوندی	۲/۹۱	۱/۰۳
رضایت از زندگی	۳/۱۹	۰/۹۷
سلامت اجتماعی	۳/۶۸	۰/۶۲
کیفیت زندگی	۳/۲۷	۰/۸۸

$$x^2=696/53$$

$$df=8$$

$$p<0/001$$

در بررسی اولویت هر یک از عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی، پایبندی به اعتقادات دینی، سلامت اجتماعی و امید به آینده به ترتیب با میانگین رتبه $4/21$ ، $3/68$ و $3/62$ بیشترین میانگین و شبکه خویشاوندی و احساس عدالت اجتماعی به ترتیب با میانگین رتبه $2/91$ و $3/07$ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده‌اند. نتیجه آزمون فریدمن نشان داد که میانگین رتبه عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی از دیدگاه افراد مورد مطالعه تفاوت معناداری دارد ($p<0/001$).

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که میانگین نمره نشاط اجتماعی در کل و مؤلفه‌های آن در افراد مورد مطالعه، به‌طور معنی‌داری بیشتر از میانگین نمره نظری (۰/۵) است؛ به عبارتی وضعیت نشاط اجتماعی در کل و مؤلفه‌های آن در افراد مورد مطالعه در حد مطلوبی (بیشتر از حد متوسط) است. حسینی، قدرتی و قنبری (۱۳۹۴) در بررسی وضعیت شادی و نشاط اجتماعی در سکونتگاه‌های غیر رسمی نشان دادند که امتیاز شادی و نشاط اجتماعی ۶۲/۲ است که حاکی از پایین بودن میزان شادی و نشاط اجتماعی در میان شهروندان محله جوادیه شهر بیرجند است که این نتایج با یافته‌های مطالعه حاضر ناهمسو است.

میان احساس امنیت اجتماعی با نشاط اجتماعی در افراد مورد مطالعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که این نتایج همسو با یافته‌های مطالعات سپهوند و جعفری (۱۳۹۵)، غفاری و شیرعلی (۱۳۹۵) و شابوئی (۱۳۹۵) است. در این زمینه می‌توان گفت احساس امنیت اجتماعی از جمله نیازهای اساسی است که عدم ارضای این نیاز، تا حد زیادی فرد را دچار مخاطرات روانی می‌کند و تشویش، نگرانی و نارضایتی از وضع موجود را برای وی در پی خواهد داشت. این نیاز می‌تواند در بروز احساس آرامش خاطر دخیل باشد. در این صورت فرد احساس سودمندی و مؤثر بودن در جامعه دارد و احساس شادی و نشاط بیشتری خواهد کرد (ایزی و آگاهی، ۱۳۹۵: ۷۹)؛ همچنین، همسو با یافته‌های بخارایی، طالبی و محتشم (۱۳۹۵)، زیبایی (۱۳۹۱)، نصرتی‌نژاد، سخایی و شریفی (۱۳۹۴) و بجنسکو (Bjornskov, 2008)، میان اعتماد اجتماعی با نشاط اجتماعی در افراد مورد مطالعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. اعتماد بنیان سرمایه اجتماعی است و شرایط را برای عمل متقابل فراهم می‌کند. هنگامی که مردم به یکدیگر اعتماد دارند، بر مشکلات کنش متقابل فائق می‌آیند و دیگر هزینه‌های زیادی صرف جلب اعتماد افراد نمی‌شود. از نظر گیدنز اعتماد اضطراب را کاهش داده و نوعی احساس تداوم و نظم در رویدادها یا امنیت وجودی را در فرد به وجود می‌آورد. به اعتقاد او اعتماد شیوه ضروری و اجتناب‌ناپذیر حیات اجتماعی به‌شمار می‌رود که می‌تواند در ایجاد و افزایش نشاط مؤثر باشد (ایزی و آگاهی، ۱۳۹۵: ۱۰۱).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بین پایبندی به اعتقادات دینی با نشاط اجتماعی در افراد مورد مطالعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که این نتایج همسو با یافته‌های مطالعات

حاجی‌زاده میمندی و ترکان (۱۳۹۴)، کیا و امیری (۱۳۹۲)، بخارایی، طالبی و محتشم (۱۳۹۵) و شارما و ماله هوترا (Sharma & Malhotra, 2010) است. در این زمینه می‌توان گفت افراد باایمان، دارای ارتباط و اعتقادات معنوی هستند و کمتر احساس رهاشدگی، پوچی و تنهایی دارند و بیشتر احساس شادکامی می‌کنند (رجایی، بیاضی و حبیبی‌پور، ۱۳۸۸: ۹۹).

بر مبنای نتایج، میان امید به آینده با نشاط اجتماعی در افراد مورد مطالعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که این نتایج همسو با یافته‌های مطالعات زیبایی (۱۳۹۱)، حاجی‌زاده میمندی و ترکان (۱۳۹۴) است. در این زمینه می‌توان گفت امید به زندگی، به‌عنوان یکی نیروی درونی می‌تواند باعث غنای زندگی شود و فرد را توانا می‌سازد که چشم‌اندازی فراتر از وضعیت کنونی و نابسامان خود را ببیند (موحدی، موحدی و فرهادی، ۱۳۹۴: ۹۰). وجود امید در زندگی، مانند کلیدی است که می‌تواند قفل و گره مشکلات زندگی را باز کند و باعث شود تا افراد کنش‌های مثبتی انجام دهند. به همین لحاظ اغلب، امیدواری در زندگی را از عوامل مهم سلامت روان‌شناختی می‌دانند (Feldman & Snyder, 2005: 402). افرادی که به آینده امید دارند و نسبت به آینده خوش‌بین هستند در هنگام بروز مشکلات و در موقعیت‌های مشکل‌زا، مقابله‌های مسأله‌مدار و به‌نحوی از حمایت اجتماعی استفاده می‌کنند و در ضمن، بر جنبه‌های مثبت رویدادهای منفی تأکید و تمرکز می‌کنند و به همین دلیل نشاط بیشتری دارند (زیبایی، ۱۳۹۱: ۷۸).

میان شبکه خویشاوندی، با نشاط اجتماعی نیز رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که با یافته‌های مطالعات آرگیل (Argyle, 2001) و هزارجریبی و مرادی (۱۳۹۳) همسو است. شبکه خویشاوندی و کیفیت آن، یکی از مهم‌ترین زمینه‌های شکل‌گیری اعتماد و احساس امنیت بین افراد به‌شمار می‌شود. روابط خویشاوندی می‌تواند احساسی از امنیت را در افراد ایجاد و آن‌ها را از حس تنهایی، انزوا و فقدان امنیت خارج کند و سطح تعاملات اجتماعی آنان را افزایش دهد. همچنین، میان عدالت اجتماعی با نشاط اجتماعی در افراد مورد مطالعه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که این نتایج همسو با یافته‌های مطالعات هزارجریبی و آستین‌افشان (۱۳۸۸)، شابوئی (۱۳۹۵) و کیا و امیری (۱۳۹۲) است. بر اساس تئوری برابری، انسان به‌عنوان موجودی عقلایی و عاطفی در مقابل محرک‌های بیرونی و درونی، رفتارهای خاصی از خود بروز می‌دهد و زمانی

که احساس برابری در مقابل پاداش‌ها، امکانات و تسهیلات و... داشته باشد، پاسخ مثبت و فعالانه نسبت به محرک‌های بیرونی می‌دهد و به تبع آن احساس نشاط اجتماعی و رضایت درونی در فرد ایجاد می‌شود (هزارجریبی و آستین افشان، ۱۳۸۸).

همسو با یافته‌های جورج (George, 2010)، برونک و دیگران (Bronk, et al., 2009) و تیم (Thimm, 2010)، بین رضایت از زندگی با نشاط اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بر اساس تئوری برابری، نشاط می‌تواند حاصل رضایت از زندگی باشد. در تئوری برابری، بر جنبه‌های رضایت تأکید شده‌است. به باور آدامز رضایت حاصل و نتیجه رفتاری است که در مقایسه با دیگران، نسبت به ما انجام می‌گیرد. افراد همواره خود را با دیگران مقایسه می‌کنند (رابینز، ۱۳۹۰). پیامد این مقایسه برای شخص ممکن است احساس برابری یا نابرابری باشد. بخشی از ارزیابی داده‌ها و ستاده‌های خود و دیگری، به وسیله فرد بر پایه مشاهده‌های عینی (مثلاً حقوق فرد) و بخش دیگر، بر ادراک فرد استوار است (گریفین، ۱۳۸۶). بر اساس این نظریه، هر فرد خصوصیات و قابلیت‌هایی چون تجربه و تبحر، تحصیلات، هوش، استعداد، سن و سوابق کاری را با خود به محیط زندگی و فعالیت خود می‌آورد و در مقابل انتظار دارد محیط بیرون نیز متناسب با این خصوصیات، مزایا و پاداش‌هایی را در اختیارش قرار دهد. چنان‌چه شخص احساس کند که بین این دو دسته از عوامل، نوعی برابری و همپایگی موجود است، این امر در او احساس امنیت و آرامش و در نهایت رضایت ایجاد می‌کند که می‌تواند نشاط را در پی داشته باشد (هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۸۸: ۱۵).

بر مبنای نتایج، میان سلامت اجتماعی با نشاط اجتماعی، در افراد مورد مطالعه، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که با یافته‌های شربتیان و ایمنی (۱۳۹۷) و بخارایی، شربتیان و طوافی (۱۳۹۴) همسو است. در این زمینه می‌توان گفت که فردی که از سلامت اجتماعی برخوردار است به جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند احساس تعلق می‌کند و متعاقباً از طرف جامعه مورد پذیرش قرار می‌گیرد و در پیشرفت، رشد و توسعه آن سهیم است. سلامت اجتماعی در کنار سلامت جسمی و روانی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است و ارتقای سلامت اجتماعی منجر به امنیت اجتماعی، عدالت اجتماعی و در نهایت احساس نشاط اجتماعی خواهد شد؛ همچنین، بین کیفیت زندگی با نشاط اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که با یافته‌های ایران‌پور، عرفانی و

ابراهیمی (۱۳۹۶) و پورمودت و دیگران (۱۳۹۴) همسو است. در بحث نشاط و کیفیت زندگی، وینهوون (Veenhoveen, 1995: 335) نشاط را در سطح کلان به کیفیت جامعه و عواملی چون سلامتی، عدالت و آزادی وابسته می‌داند و معتقد است سیاست اجتماعی می‌تواند ارتقادهنده این شرایط باشد. در سطح میانی، نشاط وابسته به کیفیت‌های نهادی، مانند استقلال در کار یا مراقبت‌های نهادی و در سطح خرد، وابسته به توانایی‌های شخصی، مانند کارآمدی، استقلال و مهارت‌های اجتماعی است. بر این اساس وی شادی را بیشتر حالتی حاصل قضاوت از زندگی و کیفیت زندگی می‌داند تا یک سندرم شخصیتی و وراثتی و معتقد است کیفیت زندگی در نشاط مؤثر است. مردمی که کیفیت زندگی و موقعیت بدی دارند، گرایش دارند خود را بی‌نشاط‌تر از مردمی که کیفیت زندگی و موقعیت خوبی دارند، نشان دهند و مردمی که کیفیت زندگی و موقعیتشان بهبود یافته است، تمایل دارند خود را بسیار خوشحال نشان دهند (Veenhoveen, 1998: 212).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که رضایت از زندگی، سلامت اجتماعی، شبکه خویشاوندی، پایبندی به اعتقادات دینی و امید به آینده به ترتیب با ضرایب $0/25$ ، $0/24$ ، $0/20$ و $0/10$ بیشترین سهم را در پیش‌بینی نشاط اجتماعی افراد مورد مطالعه بر عهده دارند. در این زمینه حاجی‌زاده میمندی و ترکان (۱۳۹۴) به این نتیجه دست یافتند که به ترتیب، سه متغیر عزت‌نفس، امید به آینده و دینداری توانسته‌اند $44/8\%$ از تغییرات متغیر نشاط اجتماعی را تبیین کنند.

با توجه به نتایج مطالعه حاضر و وضعیت نشاط اجتماعی در شهر بیرجند که در حد متوسطی قرار دارد، پیشنهاد می‌شود زندگی سلامت‌محور، در دو بُعد سلامت جسمی و روحی، از طریق مختلف، مانند بهره‌گیری از تبلیغات و توانایی‌های صداوسیما، برگزاری و اطلاع‌رسانی مناسب جهت ورزش‌های همگانی و ایجاد برنامه‌های سالم و شاد متناسب با توان اقتصادی تمام طبقات اقتصادی جامعه برای ارتقای کیفیت زندگی شهروندان ترویج شود. تلاش هر چه بیشتر جهت کاهش فاصله طبقاتی بین افراد جامعه و میزان نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی و توجه بیشتر به توسعه کمی و کیفی امکانات و فرصت‌ها، بویژه در سطح کلان و توزیع عادلانه آن‌ها با هدف کاهش احساسات منفی و افزایش احساس رضایت از زندگی، در افزایش نشاط اجتماعی نقش

مؤثری خواهد داشت. با توجه به اینکه از بین عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی شهروندان، شبکه خویشاوندی و احساس عدالت اجتماعی از اولویت کمتری برخوردار بودند، پیشنهاد می‌شود در مورد اهمیت خانواده و برقراری تعاملات اجتماعی در بین اعضای خانواده، دوستان و همکاران، بویژه در نسل جوان آگاه‌سازی صورت گیرد.

منابع

- ابوالحسنی، رحیم (۱۳۹۴). کارکردهای تشکلهای دانشجویی دانشگاه تهران. تهران: دانشگاه تهران.
- الماسی جزی، زهرا (۱۳۹۲). "بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی در بین نوجوانان (مورد مطالعه: دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان شاهین‌شهر)". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد.
- امین‌پور، حسن؛ زاهدی، رمضان؛ اروج‌یار، معصومه (۱۳۹۴). "بررسی تأثیر ترس از موفقیت و مهارت‌های ذهن‌آگاهی بر شادی و نشاط دانشجویان". در: مجموعه مقالات اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در علوم تربیتی و روان‌شناسی و آسیب‌های اجتماعی ایران. تهران: انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین و مرکز مطالعات و تحقیقات، ۱-۱۲.
- ایران‌پور، ماهرخ؛ عرفانی، نصراله؛ ابراهیمی، محمداسماعیل (۱۳۹۶). "پیش‌بینی کیفیت زندگی و شادکامی بر اساس چشم‌اندازهای زمانی دانشجویان". روان‌پرستاری، دوره ۵، ش ۶ (زمستان): ۸-۱۵.
- ایزی، الهه؛ آگاهی، محسن (۱۳۹۵). "رابطه امنیت و اعتماد اجتماعی و میزان نشاط اجتماعی (مطالعه موردی: شهرستان بجنورد)". دانش انتظامی خراسان شمالی، دوره ۳، ش ۱۱ (پاییز): ۷۷-۱۰۳.
- بخارایی، احمد؛ شربتیان، محمدحسن؛ طوافی، پویا (۱۳۹۴). "مطالعه جامعه‌شناختی رابطه شادی با سلامت اجتماعی (جوانان ۱۸ تا ۳۰ سال شهرستان ملایر)". برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، دوره ۷، ش ۲۵ (زمستان): ۱-۳۹.
- بخارایی، احمد؛ طالبی، محمدعلی؛ محتشم، صدرالله (۱۳۹۵). "مطالعه میزان نشاط اجتماعی در شهر بوشهر و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن (مؤلفه‌های مورد بررسی اعتماد اجتماعی و دینداری)". مطالعات علوم اجتماعی ایران، سال سیزدهم، ش ۴۸ (بهار): ۱۷-۳۷.
- پورمودت، خاتون، و دیگران (۱۳۹۴). "بررسی وضعیت شادکامی و ارتباط آن با کیفیت زندگی در دانشجویان دانشگاه‌های دشتستان". در: مجموعه مقالات اولین همایش علمی پژوهشی

روان‌شناسی، علوم تربیتی و آسیب‌شناسی جامعه. گردآورنده شرکت طلای سبز. کرمان: انجمن پایش: ۱-۶.

- حاجی‌زاده میمندی، مسعود؛ ترکان، رحمت‌اله (۱۳۹۴). "بررسی میزان و عوامل فرهنگی اجتماعی مرتبط با نشاط اجتماعی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه یزد)". *مطالعات جامعه‌شناسی شهری*، سال پنجم، ش ۱۶ (پاییز): ۵۹-۸۶.

- حسین‌زاده، علی حسین؛ باقری، معصومه؛ رزم‌آرا، امیر (۱۳۹۴). "بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر بیگانگی اجتماعی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۸-۲۵ سال شهر اهواز)". *فصلنامه توسعه اجتماعی*، دوره ۱۰، ش ۲ (زمستان): ۳۷-۵۴.

- حسینی، هادی؛ قدرتی، حسین؛ قنبری، منیره (۱۳۹۴). "تحلیلی بر وضعیت شادی و نشاط اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در سکونتگاه‌های غیررسمی (مطالعه موردی: محله جوادیه شهر بیرجند)". در: *مجموعه مقالات اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری*. یزد: مؤسسه معماری و شهرسازی سفیران راه مهرازی: ۱-۱۶.

- دانش، علی (۱۳۹۵). "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر نشاط اجتماعی معلمان شهر یاسوج". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه یاسوج.

- درسخوان، رسول؛ بایرام‌زاده، نیما (۱۳۹۹). "ارزیابی سطح نشاط اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی (نمونه موردی: محله کشتارگاه ارومیه)". *جغرافیا و مطالعات محیطی*، سال نهم، ش ۳۴ (تابستان): ۱۰۷-۱۱۸.

- دلاور، علی (۱۳۹۳). *روش تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی*. تهران: ویرایش.

- ذهبی، عاطفه (۱۳۹۴). "بررسی عوامل مرتبط با نشاط اجتماعی در میان گردشگران مذهبی ایران (مطالعه موردی: شهر مشهد)". پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد.

- رایبیز، استیفن پی. (۱۳۹۰). *رفتار سازمانی: مفاهیم، نظریه‌ها و کاربردها*. ترجمه علی پارسائیان و سیدمحمد اعرابی. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

- رادان، فاطمه (۱۳۹۵). "مقایسه میزان نشاط اجتماعی دانشجویان زن دانشگاه پیام‌نور و دانشگاه آزاد اسلامی شهر ساوه بر اساس برخی از متغیرهای اجتماعی". مدیریت فرهنگی، دوره ۱۰، ش ۳۱ (بهار): ۱-۱۴.
- رجایی، علیرضا؛ بیاضی، محمدحسین؛ حبیبی‌پور، حمید (۱۳۸۸). "باورهای مذهبی، بحران هویت و سلامت عمومی جوانان". روان‌شناسی تحولی، روان‌شناسان ایرانی، دوره ۶، ش ۲۲ (زمستان): ۹۷-۱۰۷.
- رسولی، مسلم (۱۳۹۶). "بررسی میزان نشاط (شادکامی) اجتماعی و شناسایی عوامل مؤثر بر آن در شهر جوانرود". پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه پیام‌نور تهران.
- زارع، حسین؛ امین‌پور، حسن (۱۳۹۰). *آزمون‌های روان‌شناختی*. تهران: آییژ.
- زیبایی، نسرين (۱۳۹۱). "بررسی نشاط اجتماعی و عوامل مرتبط با آن در ایلام". پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه پیام‌نور تهران.
- سپهوند، رضا؛ جعفری، سلیمان (۱۳۹۵). "تأثیر احساس امنیت اجتماعی بر سرمایه و نشاط اجتماعی". مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره ۳، ش ۴ (زمستان): ۵۲۱-۵۴۱.
- سجادیان، ناهید؛ نعمتی، مرتضی؛ دامن‌باغ، صفیه (۱۳۹۹). "شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر نشاط شهری در اهواز". پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران. سال نهم، ش ۲۸ (بهار): ۷۹-۱۱۲.
- شابوئی، بهروز (۱۳۹۵). "مقایسه نشاط اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه ارومیه". پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه ارومیه.
- شربتیان، محمدحسن؛ ایمنی، نفیسه (۱۳۹۷). "تحلیل جامعه‌شناختی سلامت اجتماعی جوانان و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: جوانان ۱۸ تا ۳۰ سال در شهرستان قاین)". جامعه‌شناختی، دوره ۲۹، ش ۱ (بهار): ۱۶۷-۱۸۸.
- عباسی‌نسب، امرالله (۱۳۹۶). "بررسی رابطه میان نشاط اجتماعی و ورزش همگانی با نظم و امنیت اجتماعی". دانش انتظامی خوزستان، دوره ۴، ش ۱۸ (بهار): ۱۵۱-۱۸۲.

- عباسی نسب، امرالله؛ عبداللهی، حکیم (۱۳۹۹). "نشاط، ورزش همگانی و نظم اجتماعی و بررسی رابطه آن با مقوله امنیت اجتماعی". *دانش / انتظامی خوزستان*، سال نهم، ش ۳۰ (بهار): ۹۶-۱۱۰.
- عدالت مهر، سپیده؛ قیومی، عباسعلی (۱۳۹۸). "تأثیر نشاط فرهنگی بر میزان یادگیری دانش‌آموزان (مطالعه موردی: پایه دهم و یازدهم دبیرستان دخترانه فرزندگان (۲) منطقه یک آموزش و پرورش شهر تهران)". در: *مجموعه مقالات پنجمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران*. تهران: مؤسسه پژوهشی مدیریت مدبر: ۱-۲۶.
- عنایتی فر، الهه، و دیگران (۱۳۹۷). "بررسی وضعیت سلامت روان و مهارت‌های مقابله‌ای در زنان سرپرست خانوار شهر بیرجند". *دانشور پزشکی*، دوره ۲۵، ش ۱۳۵ (تابستان): ۱۱-۱۹.
- عنبری، موسی (۱۳۹۲). "ستایش‌های شادمانه؛ الگوی مؤثر شادزیستی مردمی در ایران". *انسان‌شناسی*، دوره ۱۰، ش ۱۸ (بهار و تابستان): ۱۰۱-۱۲۹.
- غفاری، غلامرضا؛ شیرعلی، ابراهیم (۱۳۹۵). "بررسی وضعیت نشاط اجتماعی در بین شهروندان و رابطه آن با احساس امنیت اجتماعی". *مطالعات / امنیت اجتماعی*، دوره ۷، ش ۴۵ (بهار): ۳۳-۵۷.
- قاسمی‌نژاد، ابوذر؛ میرزایی، ابراهیم (۱۳۹۹). "مطالعه و بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی کارکنان کلانتری‌ها و پاسگاه‌های شهر اهواز". *دانش / انتظامی خوزستان*، سال هفتم، ش ۲۴ (پاییز): ۱۰۱-۱۲۰.
- کاظمی، بهروز؛ دستجردی، رضا (۱۳۹۴). "بررسی همه‌گیرشناسی اختلالات روان در افراد ۱۵ سال و بالاتر مناطق روستایی شهرستان بیرجند در سال ۱۳۹۰". *مجله دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند*، دوره ۱۱، ش ۱ (بهار): ۳۷-۴۳.
- کیا، علی‌اصغر؛ امیری، رقیه (۱۳۹۲). "بررسی میزان نشاط اجتماعی و عوامل مرتبط با آن در بین شهروندان ۱۵-۲۴ سال شهر اهواز". *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، دوره ۴، ش ۱۵ (تابستان): ۱۳۸-۱۷۷.
- گریفین، مورهد (۱۳۸۶). *رفتار سازمانی*. ترجمه سیدمهدی الوانی و غلامرضا معمارزاده. تهران: مروارید.

- محتشم، صدرالله (۱۳۹۱). "بررسی میزان نشاط اجتماعی در شهر بوشهر و عوامل مؤثر بر آن". پایان نامه کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه پیام‌نور تهران.
- محمدی، اصغر (۱۳۹۸). "تأثیر عوامل اجتماعی بر شادمانی اجتماعی (مورد مطالعه: ساکنان شهر اصفهان)". *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، دوره ۲۰، ش ۴ (زمستان): ۱۲۳-۱۳۵.
- موحدی، معصومه؛ موحدی، یزدان؛ فرهادی، علی (۱۳۹۴). "تأثیر آموزش امید درمانی بر امید به زندگی و سلامت عمومی بیماران مبتلا به سرطان". *پرستاری و مامایی جامع‌نگر*، دوره ۲۵، ش ۷۶ (تابستان): ۸۴-۹۲.
- موسوی، محسن (۱۳۹۲). *شادمانی: رویکردهای نظری و یافته‌های تجربی*. تهران: تیسرا.
- نصراله‌زاده، فاطمه؛ تابش، سعید؛ احمدی، محسن (۱۳۹۹). "تحلیل رابطه بین رضایت شغلی با نشاط اجتماعی و فرسودگی شغلی بین دبیران تربیت بدنی و غیر تربیت بدنی: ارائه مدل". *پژوهش در ورزش تربیتی*، دوره ۸، ش ۲۱ (زمستان): ۱۶۱-۱۷۸.
- نصرتی‌نژاد، فرهاد؛ سخایی، ایوب؛ شریفی، حجت (۱۳۹۴). "مطالعه رابطه بین سرمایه اجتماعی جوانان و میزان شادکامی آنان". *مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی*، دوره ۴، ش ۲ (پاییز): ۱۴۳-۱۶۷.
- وقاری، الهام؛ ساروخانی، باقر؛ کلدری، علیرضا (۱۳۹۸). "تبیین جامعه‌شناختی رابطه مدرنیته و رفاه ذهنی کارکنان ستادی سازمان تأمین اجتماعی". *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، دوره ۱۰، ش ۳۸ (بهار): ۲۱۹-۲۵۴.
- هزارجریبی، جعفر؛ آستین افشان، پروانه (۱۳۸۸). "بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی (با تأکید بر استان تهران)". *جامعه‌شناسی کاربردی*، دوره ۲۰، ش ۱ (بهار): ۱۱۹-۱۴۶.
- هزارجریبی، جعفر؛ صفرشالی، رضا (۱۳۸۸). "بررسی رضایت از زندگی، جایگاه احساس امنیت در آن (مطالعه در بین شهروندان تهرانی)". *انتظام اجتماعی*، دوره ۱، ش ۳ (پاییز): ۷-۲۸.
- هزارجریبی، جعفر؛ مرادی، سجاد (۱۳۹۳). "نشاط اجتماعی و عوامل مرتبط با آن (مطالعه‌ای در بین دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی)". *مطالعات ملی*، دوره ۱۵، ش ۴ (زمستان): ۳-۲۶.

- Argyle, M. (2001). "Personality, Self-Esteem and Demographic Predictions of Happiness and Depression". *Personality & Social Psychology*, Vol. 32, No. 8: 912-920.
- Bartram, David (2012). "Elements of a sociological contribution to happiness studies: Social context, unintended consequences, and discourses". *Social compass*, Vol. 6, No. 8: 644-656.
- Berezan, O., et al. (2018). "The pursuit of virtual happiness: Exploring the social media experience across generations". *Journal of Business Research*, Vol. 89, No. 2: 455-461.
- Bjornskov, C. H. (2008). "Social capital and happiness in the unitedstates, applied research quality of life". *Department of economics*, Vol. 3, No. 1: 43-62.
- Bronk, K. C., et al. (2009). "Purpose, hope and Life Satisfaction in three age groups". *Positive psychology*, Vol. 6, No. 4: 500-510.
- Feldman, D. B.; Snyder, C. R. (2005). "Hope and the meaningful life: Theoretical and empirical associations between goal-directed thinking and life meaning". *Journal of Social and clinical Psychology*, Vol. 24, No. 3: 401-421.
- George, L. K. (2010). "Still happy after all these years: Research frontiers on subjective well-being in Later Life". *Gerontology: Social sciences*, Vol. 65, No. 3: 331-339.
- Holder Mark, D.; Coleman, Ben; Wallace Judi, M. (2015). *Spirituality, Religiousness and Happiness in Children Aged 8-12 Years*. Okanagan: College Kalamalka Campus.
- Huang, H.; Humphreys, B. R. (2012). "Sports participation and happiness: Evidence from US microdata". *Journal of economic Psychology*, Vol. 33, No. 4: 776-793.
- Krejcie, R. V.; Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research activities". *Educational and psychological measurement*, Vol. 30, No. 3: 607-610.
- Kim, S. (2011). *Sociological studies on happiness in cross- national contexts: Effects of economic inequality and marriage*. PhD thesis of Philosophy degree in Sociology, Graduate College, University of Iowa.

- Lewis, C. A.; Maltby, J.; Day, L. (2005). "Religious orientation, religious coping and happiness among UK adults". *Personality and Individual Differences*, Vol. 38, No. 5: 1193-1202.
- Okulicz-Kozaryn, A.; Mazelis, J. M. (2016). "Urbanism and happiness: A test of wirth's theory of urban life". *Urban Studies*, Vol. 55, No. 2: 1-16.
- Sharma, A.; Malhotra, D. (2010). "Social-psychological correlates of happiness in adolescents". *European Journal of Social Sciences*, Vol. 12, No. 4: 651- 661.
- Snoep, L. (2008). "Religiousness and happiness in three nations: A research note". *Journal of happiness studies*, Vol. 9, No. 2: 207- 211.
- Thimm, J. C. (2010). "Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective". *Journal of behavior therapy and experimental psychiatry*, Vol. 41, No. 4: 373-380.
- Veenhoveen, R. (1995). "The utility of Happiness". *Social Indicator Research*, Vol. 20, No. 1: 333- 354.
- _____ (1998). "Two State-Trait Discussions on Happiness: A Reply to Stones et al". *Social Indicators Research*, Vol. 43, No. 3: 211-225.
- Yang, Y. (2008). "Social iveness in happiness in the united states, 1972 to 2004: An age – period cohort analysis". *American sociological review*, Vol. 2, No. 73: 204-226.